

službovanja pridobljene odpravninske pravice — šele z razvezo službenega razmerja v inozemstvu.¹⁵²

To so torej načela, po katerih je obravnavati odpravnino v mednarodnem zasebnem pravu. Kakor smo videli, je tudi tu poleg splošno priznanih mednarodnopravnih kolizijskih norm odločilne važnosti moment nastanka odpravninske pravice in odpravninskega zahtevka; prva ostane uslužbencu ohranjena vkljub temu, da po prestitvi uslužbenca službeno razmerje ni več podvrženo tuzemskemu pravu in dospe nujno v primeru razveze službenega razmerja, čeprav sledi ta v inozemstvu. Z dejstvom pa, da na ta način štiti naša konstrukcija interese uslužbencev, je podan še en argument več, da je upravičena tudi s socialno-političnega stališča.

O B Z O R N I K.

O novem švicarskem kazenskem zakoniku.¹

I.

Ko je leta 1907. švicarski zvezni zbor izglasoval enoten, za vse kantone obvezen civilni zakonik, se je zdelo, da bo tej kodifikaciji kmalu sledil enoten, za vse območje zvezne države veljaven kazenski zakonik. Saj je sestajalo švicarsko kazensko pravo iz 25 kantonalnih kazenskih prav, ki so bila več ali manj vsebinsko in idejno različno usmerjena. Kantoni s francoskim prebivalstvom so si prikrojili svojo kazensko zakonodajo po francoskem Code pénal iz leta 1810., italijanski kanton Tessin je kopiral italijanski kazenski zakonik iz l. 1889., dočim so kantoni z nemškim prebivalstvom prevzeli določbe deloma iz nemškega, deloma iz avstrijskega kazenskega zakonika. Kantona Uri in Nidwalden pa sta ostala brez kodificiranega kazenskega prava; še do danes se uporablja v teh dveh kantonih kazensko običajno pravo. Spričo take kantonalne razcepljenosti kazenskega prava je postalo očitno, da državna kaznovalna oblast ne more uspešno zasledovati svojega glavnega smotra: učinkovite borbe zoper naraščajočo zločinštvenost, ki dobiva zaradi vedno večjega razmaha tehnike in

¹⁵² Lautner II, 856 prihaja do istega rezultata na podlagi drugačne konstrukcije. On vidi v sklenitvi nove pogodbe tiho uslužbenčevo odrešenje že nastalemu odpravninskemu zahtevku, vsekakor s pridržkom ohranitve že natekle čakalne dobe.

¹ Obvezno moč dobi 1. januarja 1942.

sodobnih prometnih sredstev vprav internacionalen značaj. Če je zločinčeva delavnost neomejena po državnih ali pokrajinskih mejah, potem mora biti taka tudi sodobna kazenska represija, ako hoče doseči svoj namen.² Kajti preveliko število vsebinsko različnih kazenskih zakonikov na določenem ozemlju prav lahko omogoča zločincem, da se izognejo zasluženi kazni. To pa bodisi zaradi tega, ker je kako dejanje v drugi pokrajini (kantonu) nekaznivo ali vsaj mileje penalizirano, bodisi, ker je sistem kazenskih sankcij ali zastaranja pravice do pregona različen, tako, da more storilec v svoj prid izrabiti tako nastalo vrzel v pravnem sistemu.

Tega dejstva, ki je zlasti nevarno za sestavljene države, so se prav dobro zavedali tudi švicarski kriminalisti, ko so l. 1887. po društvu švicarskih pravnikov dali iniciativo za enoten švicarski kazenski zakonik. Kmalu nato je izdelal bernski profesor Karl Stooss³ svoj načrt za enoten kazenski zakonik, ki je po svoji idejni zasnovi očitno zastopal tendence Lisztovega internacionalnega kriminalističnega združenja.⁴ Ta načrt, ki ga je opremil tudi z motivi, je našel v tedanjem znanstvenem sveiu splošno odobravanje in priznanje. Šele nato je zvezna vlada l. 1896. z ljudskim glasovanjem izposlovala spremembo zvezne ustave v tem smislu, da pripada zvezi izključna kompetenca v kazenski zakonodaji. (čl. 64 bis zvezne ustave). Ker je bil parlament takrat v prvi vrsti zaposlen z obravnavo civilnega zakonika in nato še obligacijskega, je delo za novi enotni kazenski zakonik zastalo. Zaradi izbruha vojne se je stvar še bolj zavlekla, tako, da je bil vladni načrt kazenskega zakonika šele 23. julija 1918. predložen parlamentu v razpravljanje. Ker je med tem časom preteklo dokaj let, odkar je Karl Stooss objavil svoj načrt, so številne uradne komisije profesorjev in praktikov predelale ta prvi načrt do vseh podrobnosti v smislu sodobnih kazensko-

² To poudarjajo zlasti motivi k predhodnemu načrtu francoskega kazenskega zakonika iz l. 1954., ko pravijo: „Avec les facilités actuelles des communications dans le monde, le champ d'action des malfaiteurs se trouve élargi. Le temps n'est plus où chaque pays avait ses délinquants nationaux, vivant et demeurant sur son territoire. Le temps est également passé où une nation pouvait se croire à l'abri, derrière ses frontières, des entreprises criminelles qui troublaient un Etat voisin. De plus en plus se fait sentir la nécessité de l'entraide des Etats dans la lutte contre la criminalité.“

³ Pred tem pa je Stooss publiciral kot pripravljalno delo za bodočo kodifikacijo knjigi: „Die schweizerischen Strafgesetzbücher, zur Vergleichung zusammengestellt“ (1890) in „Grundzüge des schweizerischen Strafrechts, vergleichend dargestellt“. (1892—95).

⁴ Vidi Liszt, Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge (Die Forderungen der Kriminalpolitik und der Vorentwurf eines schweiz. Strafgesetzbuchs) 2, 1905, s. 101.

pravnih teorij. Parlament sam je razpravo o tem načrtu odlagal. Celih 20 let je trajalo, da je bil predlog končno izglasovan kot zakon. Seveda se ta izglasovani kazenski zakonik v mnogočem razlikuje od prvotnega Stoossovega, pa tudi njemu neposredno sledečih načrtov. Temu se ni čuditi, saj je vendar od iniciative pa do realizacije preteklo celo polstoletje.

Med tem ko je l. 1097. enotni civilni zakonik stopil v veljavo brez vsakega odpora javnosti (čeprav posega s svojimi rodbinskimi, osebnimi in dednopravnimi določbami globoko v življenje vsakega poedinca), se je sedaj vložil predlog, ki je zahteval, da naj se o v parlamentu že izglasovanem kazenskem zakoniku vrši še ljudsko glasovanje. Ta zahteva po referendumu je imela svojo zaslombo med francoskim prebivalstvom in zlasti še v kantonih s pretežno katoliškim prebivalstvom. Le-ti so zavračali ta kazenski zakonik zaradi njegove idejne usmerjenosti (tako zaradi vprašanja smrtne kazni, ureditve delikta odprave plodu in verskih deliktov). Nasprotno pa je francosko prebivalstvo zavračalo enotni kazenski zakonik zgolj iz političnih razlogov, ker je videlo v izglasovanem kazenskem zakoniku novo utesnitev kantonalne avtonomije.⁵ Ko se je nato 3. julija 1938 vršil referendum, je bil kazenski zakonik izglasovan z dokaj pičlo večino. (358.438 proti 312.050). To številčno razmerje nam jasno kaže, da je morala biti borba med obema taboroma zelo ostra in napeta. Vendar pa so bile polemike, ki so se vodile med pristaši in nasprotniki novega kazenskega zakonika, — kakor smo že ugotovili — bolj političnega in svetovno-nazornega kakor pa juridičnega značaja.

II.

Po svojem sistemu se deli švicarski kazenski zakonik na tri knjige, ki zapovrstjo obravnavajo obči del, posebni del in slednjič še določbe, s katerimi se ta zakonik uvaja v poedine kantone. Vsega skupaj je 401 člen, torej mnogo manj kakor jih šteje večina sodobnih kazenskih zakonikov.

Po zgledu francoskega Code pénala je prevzel švicarski kazenski zakonik tripartitni sistem kaznivih dejanj. Zaradi tega ima njegov obči del dva dela. Prvi vsebuje obče določbe za zločinstva in prestopke, drugi, mnogo krajši pa vsebuje one posebne določbe, ki se izrečno nanašajo le na prekrške. Zanimivo je, da je načrt predvideval le bipartitni sistem.

Tudi ta najnovejši kazenski zakonik vztraja zvesto na osnovnem pravnem načelu nullum crimen, nulla poena sine lege, čeprav že danes opažamo stremljenja, tako v kazenskopravni li-

⁵ Primeri: E. Delaquis, Im Kampfe um das schweizerische Strafgesetzbuch, v Schweiz. Ztsch. f. Strafrecht, Jg. 52 (1938) s. 133.

teraturi kakor tudi v zakonodaji, naj se načelo zakonitosti kazenskih sankcij nadomešča s pripustitvijo analogije v kazenskem pravu. Dasi se je v kazenskopravni književnosti o dopustnosti analogije že mnogo prej razpravljalo,⁶ je šele povojna doba s svojimi velikimi gospodarskimi in političnimi pokreti do neke mere priborila analogiji dostop v sistem kazenskega prava. V tem je prednjačil sovjetski kazenski zakonik iz l. 1926. Njemu sledi danski kazenski zakonik iz l. 1950. L. 1935. pa je bil s specialnim zakonom o „Rechtsschöpfung durch entsprechende Anwendung des Strafgesetzes“ v tem smislu spremenjen tudi nemški kazenski zakonik. Po določbah tega zakona sme sodnik obsoditi storilca tudi zaradi dejanja, ki po kazenskem zakoniku sicer izrečno ni kaznivo, pač pa je take narave, da je „nach dem Grundgedanken eines Strafgesetzes und nach gesundem Volksempfinden“ zavržno in zaradi tega tudi kazni vredno. Izven okvira našega prikaza spada seveda razmotrivanje, ali je dopustnost analogije v kazenskem pravu smotrna in kriminalno-politično opravičljiva. Naj samo poudarimo, da je naloga sodnika dandanes spričo široke in vedno bolj nekazuistične dikcije kazenskopravnih norm itak že izredno težka in odgovorna. Kakšna bi bila šele tedaj, če bi se dala sodniku še moč zakonodaje in casu specialii?

S tem v zvezi moramo omeniti, da utegne pri razlaganju švicarskega kazenskega zakonika nastati nova težava, ki jih pri drugih kazenskih zakonih ni pričakovati. Švicarski kazenski zakonik je kot zvezni zakon izšel v treh jezikih: v nemškem, francoskem in italijanskem. Vsa ta tri besedila veljajo kot avtetična.⁷ Zakonodavec sam ni določil, kako naj postopa sodnik, kadar bi se ugotovilo kako morebitno nesoglasje med enim in drugim besedilom.⁸ V civilnem pravu sodniku to ne bi povzročalo kakih težav, v kazenskem pa bo moral po našem mnenju sodnik uporabljati v primeru nesoglasja zakonskih tekstov ono besedilo, ki bo za obtoženca ugodnejše.

Obči del kazenskega zakonika se loči na štiri naslove, ki obravnavajo 1. časovno in krajevno veljavnost kazenskega zako-

⁶ Binding, Handbuch 1, 28; v istem smislu tudi pozitivistična šola.

⁷ Čl. 116 švicarske zvezne ustave.

⁸ „In einem jeden der drei Sprachgebiete der Schweiz dürfen sich Private und Behörden zunächst auf den Text des Bundesgesetzes in ihrer eigenen Nationalsprache verlassen. Kommt aber ein Privater oder eine Behörde zum Ergebnis, dass diese Fassung inhaltlich nicht übereinstimmt mit den anderen Texten des Bundesgesetzes, so erwächst dem Privaten und der Behörde die Aufgabe, unter Zuhilfenahme aller Mittel der juristischen Interpretation festzustellen, welcher der drei Texte den richtigen Sinn wiedergibt und dem Willen des Gesetzgebers entspricht.“ Fleiner, Schweizerisches Bundesstaatsrecht, Tübingen, 1923, s. 32. Primerjaj tudi tam navedeno literaturo.

nika, 2. kaznivost, 3. kazni, očevalne in druge odredbe in 4. maloletnike.

Tudi novi švicarski kazenski zakonik temelji v glavnem na teritorialnem principu. Toda to ne velja več absolutno, kakor moremo to ugotoviti o mnogih drugih sodobnih kazenskih zakonikih. Bolj kot kateri koli sodobni zakonik upošteva švicarski kazenski zakonik načela internacionalnega kazenskega prava, ki je šele sedaj v svojem polnem razmahu. Predvsem moramo poudariti, da priznava novi švicarski kazenski zakonik inozemskim kazenskim sodbam trojni učinek: negativni, pozitivni in moč tuzemske izvršljivosti. Dočim je načelo „ne bis in idem“ upoštevano v celoti, moramo glede pozitivnega učinka in izvršljivosti inozemske kazenske sodbe ugotoviti, da sta ta priznana le v omejenem obsegu, kar pa vendar znači že znaten napredek v primeri z drugimi kazenskimi zakoniki. Pozitivni učinek inozemske kazenske sodbe se izraža v primeru vštevanja v inozemstvu delno prestane kazni, povratka in pogojne obsodbe. V dveh primerih pa dopušča švicarski kazenski zakonik, da se v Švici izvrši kazen iz sodbe, ki jo je izreklo inozemsko kazensko sodišče.⁹

Poleg tega načenja ta zakonik novo vprašanje, o katerem se je doslej v kazenskopravni književnosti le malo razpravljalo. Napačno pojmovana ideja suverenosti, ki je dobila v kazenskem pravu svoj poudarek v absolutni premoči teritorialnega principa, je doslej izključevala, da bi smel tuzemski kazenski sodnik uporabljati tuje, zlasti še tuje kazensko pravo. To, kar je v civilnem pravu že splošno dovoljeno in priznано, je v kazenskem pravu prepovedano. Absolutna prepoved uporabe vsakega inozemskega kazenskega prava po tuzemskem sodniku pa se teoretično ne da več zagovarjati. In tako najdemo že nekatere kazenske zakonodaje, ki uporabo inozemskega kazenskega prava dopuščajo ter se nanj naravnost sklicujejo. Tako določa tudi švicarski kazenski zakonik, da mora sodnik uporabljati tudi inozemsko kazensko pravo, kadar je bilo dejanje storjeno v inozemstvu, pa so zadevne kazenske določbe, ki veljajo v kraju storitve, za storilca milejše (*lex mitius*, čl. 5/1 in 6/1).¹⁰

⁹ „Hat der Täter die Strafe im Auslande nicht oder nur teilweise verbüsst, so wird in der Schweiz die Strafe oder deren Rest vollzogen“ (čl. 3/2 in 5/3). V primeru čl. 3/2 švic. kz. gre za inozemca, ki je v Švici zagrešil kako kaznivo dejanje, pa ga je zaradi tega sodilo inozemsko sodišče. Drugi primer pa se nanaša na inozemca, ki je v inozemstvu zagrešil proti Švicarju kako kaznivo dejanje, zaradi katerega je bil že v inozemstvu sojen, pa kazni ni preстал.

¹⁰ Tudi po §§ 8 in 9 našega kz. se mora naš kazenski sodnik ozirati na tuje kazensko pravo!

Ne da bi se spuščali v podrobnosti, moramo še na kratko omeniti najrazličnejše nove določbe, ki jih vsebuje naslov: Kaznivost. V njem so zbrane vse določbe, ki se nanašajo na kaznivo dejanje, storilca, kazensko odgovornost, poskus, nasnovno ter udeležbo. Delitev kaznivih dejanj v zločinstva in prestopke je v švicarskem kazenskem zakoniku izvršena po istih načelih kakor v našem kazenskem pravu. Tudi pri obravnavanju kazenske odgovornosti je ostal švicarski kazenski zakonik pri dosedanji tradiciji: kazenska odgovornost je zgolj osebna. Potemtakem ne pozna še kazenske odgovornosti jurističnih oseb, kakor jo že najdemo n. pr. v francoskem predhodnem načrtu iz l. 1934. Krivdni obliki sta naklep in malomarnost. V nasprotju z drugimi zakoniki definira švicarski kazenski zakonik naklep povsem na kratko: „Vorsätzlich verübt ein Verbrechen oder ein Vergehen, wer die Tat mit Wissen und Willen ausführt.“ (čl. 18/2). Zaradi tega je sporno, da li je možno tudi tkz. dolus eventualis subsumirati pod to določbo. Mnenja o tem so v švicarski kazenskopravni literaturi deljena.¹¹ Vsekakor pa bo pravilno ono nazoranje, ki pravi, da spada pod to določbo tudi dolus eventualis, kajti dandanes je težko reči, da je možno dolus eventualis subsumirati pod krivdno obliko malomarnosti ali da ga je možno v sistemu kazenskega prava celo pogrešati.

Dočim velja glede deliktov, kakor smo to že zgoraj omenili, načelo stroge osebne odgovornosti, je zakonik napravil vendar eno izjemo, ki se tiče tiskovnih deliktov. Po švicarskem kazenskem pravu je kazenska odgovornost zaradi tiskovnih deliktov urejena v občem delu kazenskega zakonika (čl. 27). Načeloma velja tudi za tiskovne delikte osebna odgovornost storilca. Toda, kolikor se pisec ne da ugotoviti, velja tudi tukaj enako, kakor po našem pravu, zaporedna odgovornost urednika, izdajatelja, tiskarja itd. (responsabilité par cascade). Švicarski kazenski zakonik tudi izrečno ureja kazenskopravno odgovornost za inserate in druge poslane izjave, ki jih priobči kak periodičen tisk. Če se naročitelj inserata ne da ugotoviti, potem odgovarja zanj odgovorni urednik inseratnega dela; če tega ni, pa založnik ali tiskar.

Posebne omembe vredna je tudi določba čl. 32, ki pravi, da kaznivega dejanja ni, če izključuje zakon, uradna ali poklicna dolžnost protipravnost ravnanja. Dočim se v tem primeru naš čl. 23 kz. sklicuje le na predpise javnega ali zasebnega prava, uvaja švicarski kazenski zakonik poklicno dolžnost kot nov moment, ki izključuje protipravnost ravnanja. Po tej določbi bo smela n. pr. medicinska veda ali celo poedini zdravnik sam od-

¹¹ Vidi o tem Hafter, Lehrbuch des schweizerischen Strafrechts. Allgemeiner Teil. 1926. S. 114.

ločati, da je kako dejanje, ki je sicer po zakonu protipravno, zaradi teh in teh posebnih medicinskih okoliščin dovoljeno in zaradi tega tudi nekaznivo. S tem pa je seveda podana možnost raznih zlorab. Zaradi tega je pred to določbo svaril že Stooss, ko pravi: „Die Wissenschaft kann — juristisch verstanden — überhaupt nicht gebieten oder erlauben. Sie kann nur lehren, unter welchen Voraussetzungen die Indikation für einen ärztlichen Eingriff vorliegt. Die Erwähnung der Berufspflicht in Art. 31. sollte daher, weil sie mindestens zu Missverständnissen führt, entfallen.“¹²

Drugih posebnih novosti v tem naslovu ni več najti. Kolikor značijo napredek v kazenskopravni teoriji, jih imamo itak že v našem kazenskem zakoniku, ki je v veliki meri črpal svojo vsebino tudi iz švicarskih načrtov.

V naslednjem naslovu so vsebovane vse določbe glede kazni, očuvalnih in drugih odredb. Kot glavne kazni predvideva švicarski kazenski zakonik težko ječo (Zuchthausstrafe), ječo (Gefängnisstrafe) in zapor (Haftstrafe). Razen tega je predvidena kot imovinska kazen denarna kazen. Smrtna kazen je z novim zakonikom odpravljena. Po sedanji švicarski kazenski zakonodaji je bila smrtna kazen uvedena v desetih kantonih, ki tvorijo približno $\frac{1}{4}$ vsega prebivalstva. Zvezna ustava smrtne kazni sicer izrečno ne prepoveduje, toda novi zakonik je ni uvedel. Pač pa jo pozna švicarski vojaški zakonik; pa še v tem primeru se sme smrtna kazen izreči in izvršiti le tedaj, kadar se nahaja Švica v vojnem stanju s kako drugo državo.

Težka ječa je po določbah švicarskega zakonika najtežja kazen na prostosti. Ona je lahko dosmrtna ali časovna; v zadnjem primeru ne sme biti krajša od enega in ne daljša od dvajsetih let. Kazen ječe ne sme biti krajša od treh dni in ne daljša od treh let. Toda posebni del kazenskega zakonika v nekaterih primerih sam predvideva daljše trajanje te kazni. Obe navedeni kazni sta v svojem bistvu kriminalni kazni, ker se uporabljata izključno le za zločinstva in prestopke. Razlika med njima je v tem, da so s težko ječo obenem zvezane izvestne stranske kazni ter v načinu izvrševanja ene in druge. Kakor naš kazenski zakonik, tako določa tudi švicarski, da se morajo poedine kazni izvrševati ločeno tako po vrsti in trajanju kazni, kakor tudi po starosti, spolu in posebnostih obsojenca. Glavni smoter kazni ni več toliko represiven kakor korektiven: izvršitev kazni naj vpliva na obsojenca vzgojno, tako, da ga lahko pripravi za ponoven uspešen vstop v človeško družbo. Kot kazen za prekrške pa je predviden zapor. Z njim niso združljive nobene stranske kazni.

¹² V Schweiz. Ztsch. für Strafrecht, Jg. 23. S. 310, cit. po Hafterju, op. cit. S. 161.

Zapor sam ima značaj policijske kazni. Zaradi tega je njegovo trajanje kratko (en dan do treh mesecev) ter so seveda dopustne pri njegovem izvrševanju razne olajšave (tako: nošnja lastne obleke, možnost lastne prehrane, olajšave obiskov itd.). V zvezi s tem moramo še omeniti, da pozna švicarski kazenski zakonik tudi pogojno obsodbo, ki jo imenuje „bedingter Strafvollzug“. Pri tem je zlasti treba poudariti, kakor smo že zgoraj omenili, da mora sodnik v enaki meri upoštevati tako tuzemsko kakor tudi inozemsko kazensko sodbo, kadar ugotavlja obsojenčeve prejšnje kazni, ki bi utegnile tvoriti oviro, da se dovoli odlog izvršitve kazni. Ta rešitev je kriminalnopolitično gotovo pravilna ter v celoti odgovarja sodobnim stremljenjem v borbi zoper zločinstvenost.

Kot stranske kazni navaja švicarski kazenski zakonik: 1. izguba javne službe, 2. izguba državljanskih častnih pravic, 3. odvzem roditeljske ali varuške oblasti, 4. prepoved izvrševati kako obrt ali trgovinski posel, 5. izgon inozemca in 6. prepoved zahajati v krčmo. Naštete stranske kazni nam pričajo, da je zakonodavec uvrstil med nje tudi take, ki imajo značaj očevalnih ali drugih odredb.¹³ Kot prave stranske kazni moramo smatrati predvsem izgubo javne službe in državljanskih pravic, dočim so ostale več ali manj že očevalne odredbe ali celo civilne sankcije kazenskega prava. Dasi je švicarski kazenski zakonik tako po svoji idejni zasnovi, kakor tudi po precizni in jasni dikciji posrednih določb znanstveno dovršeno delo, moramo vendar baš glede sistematične ureditve kazni in ostalih odredb ugotoviti, da je sistematika zakonika v tem oziru vendarle pomanjkljiva. V enem samem naslovu ureja tako glavne in stranske kazni kakor tudi očevalne in druge odredbe, tako, da s tem izgineva ona jasnost in sistematična preglednost, ki je za vsak zakonik neobhodna.

Kot očevalne odredbe našteva: 1. pridržbo po prestani kazni, 2. oddajo v prisilno delavnico, 3. oddajo v zavod za zdravljenje pijancev in uživalcev opojnih strupov in 4. zaščitni nadzor, o katerem pa je izrečno določeno, da ga policijsko oblastvo ne sme izvrševati. Glede načina izvrševanja očevalnih odredb moramo ugotoviti, da se v glavnem izvršujejo po sličnih določbah, kakor jih vsebuje naše kazensko pravo.

Poleg kazni in očevalnih odredb pozna švicarski kazenski zakonik še naslednje druge odredbe: 1. poroštvo miru, 2. zaplenbo nevarnih predmetov, 3. zapad daril in drugih naklonil, 4. objavo sodbe in 5. vpis v kazenski register. Zakonik sam jih naziva

¹³ Slično tudi v italijanskem (čl. 28 do 34) in francoskem kazenskem zakoniku (čl. 34).

„druge“ odredbe (andere Massnahmen). S tem je hotel zakonodavec poudariti, da sta pravna narava in smoter vsake izmed njih povsem različna. Ene se približujejo bolj kaznim, druge zopet očuvalnim odredbam. Posebno novost znači pač odredba poročstva miru (Friedensbürgschaft). Če obstoji nevarnost, da bi kdo v resnici zagrešil kako zločinstvo ali prestop, s katerim je zagrozil, ali kadar kaže kaka že obsojena oseba namen, da kaznivo dejanje ponovi, sme sodnik na predlog ogrožene osebe pozvati ogroževalca, da poda svečano poročstvo miru. Pri tem mora dati poleg obljube še stvarno jamstvo, ki zapade, če dejanje v roku dveh let v resnici izvrši. Ta pravna ustanova ima svoj izvor v starem švicarskem običajnem pravu. Nekaj podobnega pozna tudi angleško kazensko pravo (surety to keep the peace; surety for good behaviour). Seveda je še vprašanje, kako se bo ta ustanova v praksi obnesla. Vsekakor pa lahko trdimo, da bo napram starim in zakrknjenim zločincem brez učinka; kajti po svojem bistvu predpostavlja poročstvo miru vendar le smisel za osebno čast in zvestobo, ki ju pri teh zločincih več ali manj pogrešamo. Kar se pa tiče objave sodbe, se ta lahko izvrši i na predlog oškodovanca i obtoženca, kadar gre za oprostilno sodbo. Seveda jo more sodnik odrediti tudi po službeni dolžnosti.

Pri odmeri kazni je sodniku edino merilo storilčeva krivda. Pri tem mora zlasti upoštevati nagibe, iz katerih je bilo dejanje storjeno, prejšnje storilčevo življenje in njegove osebne razmere. Navodila, ki jih daje švicarski kazenski zakonik sodniku za odmero kazni, so tedaj dokaj splošna, tako da je dana sodniku velika svoboda, da po obstoječih okoliščinah določi primerno in pravično kazen. Dosledno pa se zakonik izogiblje določbe, naj bi se pri odmeri kazni upoštevala tudi višina škode, ki je bila povzročena s kaznivim dejanjem. To stališče je povsem v skladu z načelom, da se kaznuje le storilec, ne pa dejanje kot tako. Posebej naštevata zakonik taksativno vse okoliščine, zaradi katerih sme sodnik omiliti kazen. Kot take navaja med drugimi tudi okoliščine, če je storilec ravnal iz častnih nagibov, iz stiske, pod vplivom težke grožnje, po odredbi osebe, kateri je dolžan pokorščino ali od katere je sicer odvisen, če je od storitve dejanja preteklo že precej časa in se je storilec v tej dobi dobro vedel. V takih primerih sme sodnik omiliti kazen po točno določeni lestvici (slično kakor naš § 71 kz.). Kadar pa gre za omilitev po svobodni oceni, je sodnik vendarle vezan na najmanjšo mero kazni, ki je po zakonu predvidena.

Izčrpno ureja švicarski kazenski zakonik mladinsko kazensko pravo. Temu je posvečen četrti naslov. Le-ta se deli

zopet na tri dele, ki zaporedoma obravnavajo otroke, maloletnike med 14. in 18. letom (Jugendliche) ter maloletnike med 18. in 20. letom (Minderjährige im Alter zwischen achtzehn und zwanzig Jahren).

Otrok, ki še ni dovršil šestega leta starosti, ne spada pod ta zakonik. Kolikor pa gre za starejše otroke, so zadevne določbe prvenstveno vzgojnega značaja, tako, da moremo o njih upravičeno trditi, da ne spadajo več v kazenski zakonik kot tak. To je v skladu seveda tudi s podobno tendenco, da se otrok čimbolj obvaruje pred kazenskimi sodišči in njegovimi postopki. Kot otrok v smislu določb švicarskega kazenskega zakonika se smatra vsaka oseba, ki je dovršila 6. leto, a še ne izpolnila 14. leta starosti. Otroci se ne morejo kaznovati. Pač pa pozna švicarski zakonik naslednje vzgojne odredbe: 1. oddajo v zavod za vzgajanje, 2. izročitev posebni, zaupanja vredni družini, 3. odreditve čuvanja ali zdravljenja umobolnih, slepih, gluhonemih ali epileptičnih otrok, 4. opomin in 5. šolski pripor. Oddajo v zavod za vzgajanje ali izročitev posebni družini prihaja v poštev le tedaj, kadar gre za moralno ogrožene, zanemarjene ali pokvarjene otroke. Vendar pa sme pristojna oblast odstopiti od vseh pravkar naštetih odredb, če so medtem že starši sami ukrenili, kar je bilo potrebno, ali če so pretekli od dneva storitve trije meseci.

Za maloletnike med 14. in 18. letom pa so predvidene naslednje odredbe: 1. oddaja v zavod za vzgajanje maloletnikov, 2. oddaja primerni rodbini, 3. oddaja v zavod za čuvanje ali zdravljenje in 4. oddaja v zavod za vzgajanje z istočasno ločitvijo od ostalih gojencev. Te odredbe prihajajo v poštev za one maloletnike, ki so moralno zanemarjeni, ogroženi ali pokvarjeni.

Kadar pa gre za normalnega maloletnika, t. j. takega, ki niti ni moralno pokvarjen, ogrožen ali zanemarjen, niti ni zagrešil kakega zločina ali težkega prestopka, ki očituje visoko stopnjo storilčeve nevarnosti, potem se sme kaznovati. (V tem primeru gre torej za navaden prestopok ali prekršek.) Kot kazni prihajajo v poštev opomin, denarna kazen in pripor (Einschliesung) od enega dneva do enega leta. Vendar se sme izvršitev denarne kazni in pripora odložiti, če se da osnovano pričakovati po maloletnikovem značaju in vedenju, da ne bo vnovič izvršil kakega kaznivega dejanja. Za časa odložitve kazni se odredi nad maloletnikom zaščitni nadzor. Te kazni se tudi zabeležijo v kazenski register. Pripor pa se ne sme izvrševati v kazenskem

zavodu ali prisilni delavnici. Maloletnik mora biti v takem zavodu zaposlen s primernim delom.

Poedinim kantonom je prepuščeno, da določajo tako oblastvo kakor tudi postopanje, ki bo pristojno za otroke in maloletnike.

Vzgojne odredbe se izvršujejo pod stalnim oblastvenim nadzorstvom. Pristojna oblast sme te odredbe vsak čas spremeniti ter jih nadomestiti z drugimi. Skrb za ustanovitev ter ureditev potrebnih vzgojnih zavodov pripada kantonom, ki pa smejo prepustiti ustanovitev in vodstvo vzgojnih zavodov tudi zasebnim ustanovam.

Drugi del občega dela vsebuje določbe, ki se nanašajo izključno le na prekrške. Prekršek je po švicarskem kazenskem zakoniku ono dejanje, za katerega predpisuje zakon zapor ali denarno kazen. Glede prekrškov določa zakonik v 9 členih one posebnosti, ki veljajo le za prekrške (tako n. pr. krajša zastaralna doba, neizrekanje izgube častnih pravic, itd.).

III.

Posebni del švicarskega kazenskega zakonika razpada na 19 naslovov, ki obravnavajo poedine skupine deliktov. Glede posebnega dela moramo predvsem poudariti, da je sistematika odlična in dosledna. O sistematični ureditvi poedinih deliktov se je v kazenskopravni literaturi že mnogo razpravljalo. Predlaganih je bilo že več rešitev. Eni so naziranj, da naj služi kot sistematično razvrstilo objekt kazenskopravne zaščite, drugi spet smatrajo, naj se poedini delikti razvrste v sistematične enote po nagibu dejanja ali osebnosti storilca.¹⁴ Da bi ta slednja razvrstitev povzročila v preglednosti zakonika pravo zmedo, je na dlani. Zato je tudi švicarski kazenski zakonik vztrajal pri taki sistematični ureditvi deliktov, ki ima kot svoje razvrstilo objekt kazenskopravne zaščite. Dasi je končni namen kazenskega prava zaščita družbe pred zločinstvenostjo, moramo vendar razdeliti vsa kazniva dejanja v tri velike skupine: v 1. kazniva dejanja zoper poedinca, 2. kazniva dejanja zoper družbo in 3. kazniva dejanja zoper državo kot tako. To razvrstitev je prevzel tudi švicarski zakonik, ko obravnava najprej zaščito poedinca, nato družbe in slednjič države.

Posebni del švicarskega kazenskega zakonika vsebuje v glavnem vse one delikte, kakor jih normira že naš kazenski za-

¹⁴ Tako italijanski predhodni načrt iz l. 1921. V literaturi zastopajo to mnenje Ferri, Sauer, Zürcher.

konik. Načelnih razlik med obema ne moremo ugotoviti. Saj sta oba zakonika izraz istega socialnega in kulturnega občestva. Vendar najdemo v poedinih poglavjih neke razlike, ki pa niso načelnega značaja.

Predvsem moramo poudariti, da polaga švicarski kazenski zakonik posebno važnost na kazenskopravno zaščito poedinca. To je izrazil tudi na viden način, ko postavlja na čelo posebnega dela kazniva dejanja zoper življenje in telo. Temu neposredno sledijo imovinski delikti, med katerimi pa pogrešamo kot poseben dejanski stan delikt zavarovalne prevare (naš § 340 kz.), o katerem se je smatralo, da ga je možno subsumirati pod dejanski stan obče prevare. Posebno natančno ureja kazniva dejanja, ki utegnejo nastati v poslovnem življenju. To je zlasti važno za Švico, ki ima svetovno pomembno borzo in trgovinska središča.

Ker je Švica nevtralizirana država, mora posebno skrbeti, da so njeni odnošaji z drugimi državami povsem korektni. Zaradi tega mora učinkovito pobijati tako delavnost, ki bi utegnila kaliti njene meddržavne odnošaje. To stremljenje prihaja do izraza zlasti v posebnem delu kazenskega zakonika, ki ureja delikte, s katerimi bi se kalili odnošaji z inozemstvom. V tem poglavju niso naštetja samo kazniva dejanja zoper tuje države, marveč tudi kazniva dejanja zoper meddržavne ustanove kakor sta Društvo, ki ima svetovno pomembno borzo in trgovinska središča, v Švici.¹⁵

S tem prikazom smo hoteli podati le kratek pregled najmlajše sodobne kodifikacije kazenskega prava, ki je s svojimi predhodnimi načrti vendar navzlic temu služila mnogim drugim kazenskim zakonikom kot vzor. Od prvih njegovih početkov pa do njegove uveljavitve je preteklo celo polstoletje. To je doba, v kateri so nastale, se spreminjale in zopet zginevale razne kriminalnopolitične ideje. Že zaradi tega ni novi zakonik glasnik ene same šole, marveč je srečen kompromis novih teorij in kazensko-pravne tradicije. Dolgoletno premišljeno delo pa nam jamči za zakonodavnotehnično dovršeno delo.

Dr. Rudolf Trofenik.

¹⁵ XVI. Titel: Störung der Beziehungen zum Ausland.